

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА

НАСТАВНА ПРОГРАМА

**ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПРЕВОЗ НА
ПАТНИЦИ И
СТОКА СО ЖЕЛЕЗНИЦА**

III ГОДИНА

СООБРАЌАЈНА СТРУКА
Техничар за железнички сообраќај

Скопје, 2007 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ И СТОКА СО ЖЕЛЕЗНИЦА

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: техничар за железнички сообраќај

1.2.2. Струка: сообраќајна

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет: трета година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет: задолжителен предмет

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по наставниот предмет *организација на превоз на патници и стока со железница* ученикот стекнува знаења, вештини и се оспособува:

- да ја опишува постапката која му претходи на приемот на пратки;
- да ја опишува постапката при прием на превоз на пратки;
- да ја опишува постапката за време на превоз и при издавање на пратки;
- да ги идентификува посебните случаи при превоз на пратки;
- да ја опишува постапката на утврдување на превозни трошоци;
- да стекнува навики за уредно, брзо и точно извршување на работата.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на наставата по *организација на превоз на патници и стока со железница*, неопходно е учениците да поседуваат претходни знаења стекнати во втора година по предметите *организација на превоз на патници и стока со железница*, *организација на железнички сообраќај* и *технологија на ракување и складирање на товар*.

ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу темат. целини и меѓу предметите
1. ПОДГОТОВКА ЗА ПРИЕМ НА ПРАТКИ НА ПРЕВОЗ	10	Ученикот: - да ја објаснува постапката при нарачување на коли; - да го опишува изборот на коли и достава на утовар; - да го опишува сместувањето, пакувањето и обележувањето на пратки; - да ја објаснува постапката за прием на пратки кои не можат да се донесат одеднаш; - да го опишува начинот на евиденција на товарните листови.	-Објаснување на постапката која претходи на прием на пратки од аспект на: порачување на коли (писмено со Кол – 23, телефонски и со телеграма, начин на одредување на серија и потсерија на коли, сместување на пратки во магацин; - укажување на можност на носење пратки во делови; -презентирање на заведувањето на товарните листови во магацинска книга на отпрема.	Организација на железнички сообраќај, практична настава, експлоатација на железнички возила, организација на превоз на патници и стока (изб.)
2. ПРИЕМ НА ПРАТКИ НА ПРЕВОЗ	12	- Да препознава правилно пополнет товарен лист; - да дефинира превозен пат; - да ја објаснува постапката при прием на пратки на превоз; - да ја познава постапката при проверување на содржина на пратка; -да познава постапката за утврдување на граници на товарење; - да ја опишува постапката за утврдување на масата на пратките; - да идентификува листици на коли; - да ја опишува важноста на пломбирањето на коли.	- Давање пример на пополнет товарен лист (од аспект на корисникот на превоз и од аспект на железница); - презентирање начини на утврдување на превозен пат; - утврдување на границата на товарење на коли; - утврдување маса на пратки; - презентирање листици на коли.	Организација на железнички сообраќај, практична настава, експлоатација на железнички возила, организација на превоз на патници и стока (изб.)

<p>3. ПОСТАПКА ЗА ВРЕМЕ НА ПРЕВОЗ НА ПРАТКИ</p>	<p>10</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја опишува постапката при превоз на пратки; - да ја препознава товарницата K-218; - да ги познава роковите за утовар и предавање на денковни пратки; - да ја објаснува постапката при претовар на пратки; - да го опишува предавањето и приемот на пратки во преодните станици; - да објаснува кога пратката треба да има придружник; - да идентификува случаи на оставање пратки и коли во станица. 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање и пополнување товарница K-218; - објаснување на постапката за време на превоз на пратки; - набројување на работниците кои го надгледуваат превозот на пратки; - укажување на случаи поради кои може да се запре започнатиот превоз. 	<p>Организација на железнички сообраќај, практична настава, експлоатација на железнички возила, организација на превоз на патници и стока (изб.)</p>
<p>4. ПОСТАПКА ПРИ ИЗДАВАЊЕ НА ПРАТКИ</p>	<p>10</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја објаснува подготовката за издавање на пристигнатите пратки; - да ја опишува постапката при издавање на пратки; - да ги разликува задачите на работниците кои учествуваат во процесот на издавање на пратки; - да ги идентификува посебните случаи при издавање на пратките. 	<ul style="list-style-type: none"> - Опишување на издавањето на пратки; - објаснување на постапката при заведување на товарните листови во магацинска книга на пристигнување, при известување на примачот за пристигнување на пратката, откупувањето на товарниот лист; - решавање на примери без употреба на сложен математички апарат за пресметување на лежарина и колска денгубнина; - презентирање на роковите за истовар на пратки; - опишување на реекспедицијата на пратки. 	<p>Организација на железнички сообраќај, практична настава, експлоатација на железнички возила, организација на превоз на патници и стока (изб.)</p>

<p>5. ПОСЕБНИ СЛУЧАИ ПРИ ПРЕВОЗ НА ПРАТКИ</p>	<p>8</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги идентификува посебните случаи при превоз на пратки; - да ја опишува постапката при посебните случаи на превоз. 	<ul style="list-style-type: none"> - Набројување на посебните случаи при превоз на пратки; - објаснување на посебните случаи при превоз на пратки: неиспорачани пратки, уништување, замање на примерок, губење на пратки, претег на пратки, измена на договор за превоз и сл. 	<p>Организација на железнички сообраќај, практична настава, експлоатација на железнички возила, организација на превоз на патници и стока (изб.)</p>
<p>6. ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА ПРЕВОЗНИ ТРОШОЦИ</p>	<p>22</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги идентификува деловите на тарифа за превоз на стока; - да ги дефинира основните елементи за пресметување на превознина; - да пресметува превознина за редовен, орочен и експресен превоз, додаток на превознина и надоместоци за споредни услуги; - да ги разликува постапките за пополнување на товарен лист. 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање на тарифата за превоз на стока; - објаснување на основните одредби за пресметување на превознина на разни видови пратки и различни начини на превоз; - решавање примери за пресметување на превознина, додаток на превознина и надоместоци за споредни услуги без примена на сложен математички апарат за пресметување; - презентирање преку примери пополнување на товарен лист. 	<p>Организација на железнички сообраќај, практична настава, експлоатација на железнички возила, организација на превоз на патници и стока (изб.)</p>

4.2. Наставни методи и активности на учење

Целите на наставниот предмет **организација на превоз на патници и стока со железница** се реализираат со примена на наставните форми: фронтална, групна и индивидуална. Како наставни методи може да се користат: демонстрација, дискусија, решавање на проблеми, активна демонстрација на ученици, учење преку сопствено откривање и др.

Активности на ученикот: црта, набљудува, споредува, прибележува, чита, открива, учи независно и работи домашни задачи.

Активностите на наставникот се: организира и раководи активна и индивидуална дејност кај учениците, објаснува, организира и води дискусија, дава инструкции, пишува на табла, демонстрира, ги оценува задачите, поставува прашања, регистрира, оценува и ги анализира резултатите.

4.3. Организација и реализација на наставата

Процесот на учење по предметот организација на превоз на патници и стока со железница треба да се изведува преку стручно – теоретска настава, да се создадат оптимални услови за индивидуализираната настава и работата во тимови, како и проектни задачи и индивидуални домашни. Образовните активности се организирани според неделен распоред на часовите во четири тримесечја и во две полугодија.

4.4. Наставни средства и помагала:

- аудио – визуелни помагала;
- слајдови;
- илустрации;
- макети и модели;
- учебници и учебни помагала;
- дополнителна литература.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши перманентно, преку усно проверување на знаењата по секоја завршена тематска целина. Исто така, на крајот од полугодieto и наставната година се проверуваат постигањата на учениците преку изготвени тестови на знаења од тематски целини релизирани во текот на полугодieto и наставната година. Доколку ученикот не постигне резултати во реализирањето на конкретните цели на наставната програма, се постапува согласно на законската регулатива за средно образование.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет **организација на превоз на патници и стока со железница** треба да ги поседува следните педагошки, персонални и професионални карактеристики: да е психофизички здрав, да владее со литературниот јазик и писмото на кои се изведува наставата, да е комуникативен и отворен за соработка, да е соодветно професионално образован, со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа и да напредува во неа, да е добар организатор, да е креативен и способен за примена на иновации во образовната технологија.

6.2. Стандард за наставен кадар

Наставата по предметот **организација на превоз на патници и стока со железница** ја реализираат кадри со завршени студии по:

- **железнички сообраќај и транспорт;**

со здобиена педагошка, психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард за простор

За успешно реализирање на целите на наставниот предмет **организација на превоз на патници и стока со железница** наставата се реализира во специјализирани училници или кабинет за сообраќај, соодветно опремен со наставни средства и помагала, според нормативите за простор и опрема, во претпријатија чија основна или споредна дејност е проблематиката на железничкиот сообраќај и транспорт.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: 2007 година

7.2. Состав на работната група:

1. Ридван Зекири,	дипл. маш. инж.,	раководител, советник,	Министерство за образование и наука	
2. м-р Гордан Стојик,	дипл. сооб. инж.		наставник во СУГС „Владо Тасевски“-	Скопје
3. Азра Тутиќ,	дипл. сооб. инж.		наставник во СУГС „Владо Тасевски“-	Скопје
4. Николче Николоски,	дипл. сооб. инж.		Македонски железници-	Скопје

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2007 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по **организација на превоз на патници и стока со железница** ја одобри министерот за образование и наука со решение бр. 11-4398/1 од 12.06.2007 година.